

# MALBA NA HEDVÁBÍ

KATEŘINA SOUKUPOVÁ



 GRADA®

## Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

*Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umístování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.*





Copyright © Grada Publishing, a.s.

## MALBA NA HEDVÁBÍ

**Kateřina Soukupová**

Vydala Grada Publishing, a.s.  
U Průhonu 22, Praha 7  
obchod@grada.cz, www.grada.cz  
tel.: +420 220 386 401, fax: +420 220 386 400  
jako svou 3608. publikaci

Odpovědná redaktorka Jana Minářová  
Sazba a grafická úprava Zuzana Brečanová  
Fotografie na obálce Ondřej Soukup  
Fotografie v knize Ondřej Soukup, Kasia Schnetler – str. 8 obr. nahoře,  
Fernando Cuenca – str. 8 obr. dole  
Návrh grafické úpravy a obálky Zuzana Brečanová

Počet stran 136  
První vydání, Praha 2009  
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.  
Husova ulice 1881, Havlíčkův Brod

© Grada Publishing, a.s., 2009  
Cover Design © Zuzana Brečanová, 2009

*Doporučení a pracovní postupy v této knize byly autorem ověřeny, přesto nelze za ně převzít odpovědnost. Autor ani nakladatelství neručí za jakékoliv věcné, osobní ani majetkové škody.*

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

ISBN 978-80-247-2648-9 (tištěná verze)  
ISBN 978-80-247-6953-0 (elektronická verze ve formátu )  
© Grada Publishing, a.s. 2011

# obsah

<b>úvod</b>	<b>7</b>
<b>krátké ohlédnutí</b>	<b>9</b>
<b>od nápadu k realizaci</b>	<b>13</b>
materiály a pomůcky	15
místo na práci	29
inspirace	30
míchání barev	31
kompozice	33
příprava	36
<b>důležité techniky</b>	<b>45</b>
akvarel	47
• malba na vlhkém podkladu	47
• malba na suchém podkladu	60
• kombinovaná malba	68
kontura a gutta	75
• konturování	75
zahuštěná barva	85
• malba a kresba	85
• tisk	90
vosk	99
• malba a kresba	99
voskové pastely	111
• malba a kresba	111
<b>efektivně a efektivně</b>	<b>117</b>
rychlé šály a šátky	119
využití cvičného materiálu	125
<b>fixace a údržba</b>	<b>129</b>
napařování barviv	131
zažehlování barev	134
údržba hedvábí	134





Šály 150×40 cm – kombinovaná technika – akvarel  
(malba na vlhkém podkladu, malba na suchém podkladu, vymývání) a konturování

# úvod

V současné uspěchané době začíná mnoho lidí pocítovat potřebu relaxovat při tvorbě a vidět bezprostředně výsledky své práce. Nové komunikační technologie vnesly do našich životů jinou dimenzi a mnoho profesí se od základu změnilo. Dotýkat se nádherného přírodního materiálu, míchat barvy a realizovat své fantazie se stává opravdovým požitekem a „terapií“.

Hedvábí je jedinečný přírodní materiál, který navozuje pocit luxusu, a přesto není nedostupný. Barvy se na něm nádherně vyjímají, a proto stále více lidí nachází v malbě na hedvábí krásného koníčka. Inspirující a tisíciletími prověřený materiál je vhodný pro celou řadu výtvarných technik, které je možné použít ve volné i užití tvorbě. Na hedvábí můžete namalovat obraz nebo z pomalovaného hedvábí ušít originální oděv, módní nebo interiérové doplňky, jako jsou šátky, šály, para, kravaty, polštáře, přehozy, závěsy, paravány apod.

Kniha je koncipována jako kurz. V následující kapitole KRÁTKÉ OHLÉDNUTÍ vás seznámím se zajímavými momenty z historie hedvábí, jeho rozšíření do světa a se zajímavými detaily, které přibližují výrobu hedvábí a fascinující život bourců morušových.

Kapitola OD NÁPADU K REALIZACI je přípravou na výtvarné etudy, které jsou náplní praktické části knihy, a obsahuje velmi podrobně zpracované materiály a pomůcky potřebné k malbě. Součástí přípravy jsou i základní informace o míchání barev, kompozici a nezbytné úkony, jako je napínání hedvábí na rám, přenášení motivů na hedvábí nebo tvorba šablon a tiskových forem.

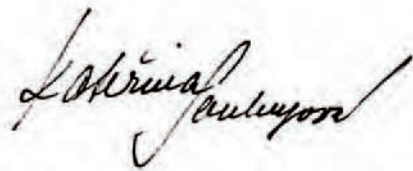
Praktickou část knihy DŮLEŽITÉ TECHNIKY tvoří dvacet jednoduchých výtvarných etud připravených pro nácvik technik. Každá z nich je podrobně vysvětlena a její postup je fotograficky zaznamenán tak, aby si poradil i úplný začátečník. Etudy jsou seřazeny v logickém sledu, abyste po jejich praktickém absolvování získali základní dovednosti a pochopili podstatu a úskalí jednotlivých technik. Jejich součástí je upozornění na

nejčastější chyby a vysvětlení, jak je řešit nebo jim předcházet. Pokročilí mohou více experimentovat a vyzkoušet si rady, které se týkají kombinací různých technik, a rozšířit si tak bohatou škálu výtvarných možností.

V knize pracuji s barvivy, které se fixují párou. U jednotlivých postupů upozorňuji na případné rozdíly při malbě s barvami, které se fixují žehlením. Proto výtvarné etudy mohou k praktickému nácviku použít i ti, kteří dávají přednost barvám, včetně učitelů výtvarné výchovy a lektorů zájmových kroužků, kde se s barvami pracuje obvykle z praktických důvodů. Základní rozdíly mezi barvivy a barvami jsou podrobně vysvětleny na str. 18. **Všechny texty, které se týkají výhradně barev, jsou v celé knize barevně odlišeny.** Fixaci žehlením i párou popisují v závěrečné kapitole FIXACE A ÚDRŽBA.

V kapitole EFEKTNĚ A EFEKTIVNĚ najdete tipy, jak využít volné odpoledne, užít si barev a vytvořit zajímavý hedvábný doplněk, který obohatí váš šatník. Zde se také seznámíte s možností, jak využít hedvábí, na kterém jste nacvičovali nové techniky.

Malba na hedvábí patří mezi náročnější výtvarné koníčky. Vyžaduje čas a trpělivost, ale odměna stojí za to. Nebojte se experimentovat a dovolte si neúspěch. Právě při odvážných experimentech, kdy nelpíte na výsledku, vznikají práce nejpůsobivější, které jsou oproštěny od křečovitě snahy kopírovat, ze kterých vyzáhuje radost z tvorby. Inspirujte se fotografiemi a najděte si svůj osobitý výraz. Přeji vám hodně úspěchů.







*Přibližně za 14 až 21 dní se ze zátoček vylíhnou dospělí motýli a samečci a samičky se spáří*



*Housenky z původních dvou milimetrů dosáhnou délky až pěti centimetrů*



# krátké ohlédnutí

Historie objevu hedvábí je dodnes zahalena tajemstvím. Jednotný názor na dobu objevu hedvábného vlákna neexistuje. Jisté je, že jeho kolébkou je Čína. Vedle různých pověstí, které hovoří hned o několika legendárních postavách, kterým se přisuzuje prvenství nápadu využít k výrobě hedvábných tkanin zámotků bource morušového (jedna hovoří dokonce již o 3. tisíciletí př. n. l.), existují archeologické nálezy. Ty řadí první pokusy o chov bource morušového do 18.–12. století př. n. l. V roce 1958 byly sice nalezeny zbytky hedvábných látek a jejich vznik byl datován dokonce do období kolem roku 2750 př. n. l., ale některými archeology bylo toto datování zpochybňováno. Jak vypadaly nejstarší postupy výroby hedvábí, můžeme také usuzovat jen ze zbytků hedvábí nalezených archeology. Podrobnější popis technologie výroby je znám až z čínských textů z 13. a 14. století.

Hedvábí i chov bource morušového byly od počátku výsadou knížecích rodin v provinciích, kde se hedvábí vyrábělo. Stalo se symbolem společenského postavení a později předmětem směny a dokonce i platidlem. Čínský císař si brzy uvědomil jeho obchodní hodnotu a získal monopol na chov bource morušového. Porušení zákazu vývozu jeho vajíček trestal smrtí. Výroba pravého hedvábí zůstala dlouho zahalena tajemstvím.

Touha vlastnit hedvábí, jež okouzlovalo všechny, kteří s ním přišli do styku, vyvolávala tlak, který byl nejdůležitějším předpokladem pro vznik obchodních cest mezi východem a západem ještě v době před naším letopočtem. Hedvábí se sice stalo vývozním artiklem, ale ještě dlouho byly o jeho výrobě rozšířeny pouze představy, které neměly s realitou nic společného. Důstojník Alexandra Velikého, který přišel do styku s hedvábím již při svém indickém tažení, ve svém deníku píše, že se hedvábná vlákna seškrabují ze stromů. A ještě v době, kdy se hedvábí stalo atributem spole-

čenského postavení a okouzlovalo Římany (ve druhé polovině 1. století př. n. l.), byl rozšířený názor, že existují stromy, na kterých rostou chomáče podobné vatě, z nichž se vyrábí vlákno. Na západě byla metoda chovu housenek bource morušového známa teprve od 6. století a jejich chov se nejprve rozšířil do východořímské, byzantské říše. K dalšímu rozšíření znalosti výroby hedvábí došlo až o pět set let později v době křižáckých výprav.

Výroba hedvábí je nerozlučně spjata s chovem bource morušového (*Bombyx mori* z čeledi *Bombycidae*). Chov této housenky nočního motýla je velmi náročný a řídí se přísnými pravidly. Vývoj, který bourec prodělává od vajíčka velkého jako zrnko máku, je stejně fascinující jako Číňany k dokonalosti dovedený celý výrobní proces získávání hedvábného vlákna.

Housenky bource morušového se živí výhradně listím moruše bílé a v chladnějším a vlhkém podnebí jsou velmi choulostivé a náchylné k nemocem. Z toho důvodu jsou zcela pochopitelné pokusy vyrábět v jiných oblastech hedvábí i z odolnějších druhů bourců, například pajasanového, dubového nebo skočcového. Hedvábí vyrobené z jejich zámotků však nedosahovalo kvality hedvábí z bource morušového, který byl tak dlouho střežen před světem.

Kvalita hedvábí je ovlivňována v každé fázi chovu. Vše začíná u stravy. Pouze z kvalitní stravy vyrostou zdravé housenky. Proto je věnována velká pozornost již pěstování moruší a výběru těch nejkvalitnějších listů. Další důležitou fází chovu je výběr a příprava vajíček. Samice jich snášejí tři až pět set. Vajíčka se omývají v čisté nebo slané či vápenité vodě, která má desinfekční účinky a po vylíhnutí chrání housenky před nemocemi. Jakmile začnou rašit listy morušovníků, jsou vajíčka přenesena do vyhřátých prostor, kde se z nich líhnou housenky. Těm jsou celých třicet pět dní podávány jemně nasekané listy morušovníku. Housenky se za tu dobu čtyřikrát svléknou

z kůže a z původních dvou milimetrů dosáhnou délky pěti centimetrů. Po celou dobu jsou chráněny před chladem, vlhkem, průvanem, ale také pachem a hlukem. Množství listů, které spotřebují, odpovídá dvacetinásobku jejich váhy. K získání tří kilogramů hedvábí je zapotřebí neuvěřitelných třiceti morušovníků.

Po několika dnech, kdy housenka nežere, začne vypouštět ze dvou otvorů na spodním pysku tekutinu. Z té na vzduchu vznikají dvě tenoučká vlákna, která housenka předníma nohama spojuje v jedno jediné a začíná spřádat svůj zámotek. Přibližně za tři až čtyři dny se zcela zapředě a mění se v kuklu. Následuje výběr zámotků pro chov. Samičí zámotky mají dokonalou vejčitou podobu a samčí jsou uprostřed lehce staženy. Přibližně za 14 až 21 dní prorazí zámotky motýli a samečci a samičky se spáří. Samečci hynou, samičky nakladou vajíčka a celý cyklus se opakuje.

Z ostatních zámotků je odvíjeno hedvábné vlákno, ale ještě před tím se zámotky vkládají do vody zahřáté na 85 °C. Kukla se tím zahubí a zámotek se odklíží a změkne. Potom se zámotky přenesou do vody teplé 50–70 °C, kde se šlehaním uvolňují vlákna. U každého zámotku jsou

rozpoznatelné tři různé vrstvy. Vnější je řídká a její vlákna se zpracovávají na buretové hedvábí. Poslední vrstva je nejhorší kvality a používá se k výrobě hedvábné vaty. Nejvyšší vlákno se získává z nejhustších, nejbělejších a neporušených zámotků střední vrstvy a jeho délka může přesahovat 1 500 metrů. K získání jednoho kilogramu hedvábného vlákna je zapotřebí více než deseti kilogramů zámotků.

Dalším procesem je vyvažování a bělení hedvábného vlákna. Horká voda ho zvláčňuje a připravuje k přijímání barvy. Následuje spřádání a tkaní. Tyto techniky byly od nejstarších dob stejně propracované jako činnosti k získávání hedvábného vlákna.

Hedvábí má vlastnosti, které nemá žádné jiné přírodní vlákno. Je neobyčejně pevné a pružné. Při napnutí se může prodloužit o jednu sedminu až pětinu své délky, aniž se přetrhne. Je jemné, hebké a skvěle absorbuje vlhkost. Vstřebá až 30 % vody, aniž se zdá být vlhké. Je vzdušné a skvěle chrání před změnami teplot. Není proto divu, že bylo dříve vyvažováno zlatem a drahými kameny a také v současné době je i v obrovské konkurenci moderních materiálů stále velmi ceněno.

*K získání jednoho kilogramu hedvábného vlákna  
je zapotřebí více než deseti kilogramů zámotků*







## od nápadu | k realizaci

V této kapitole získáte informace a praktické rady, které se týkají materiálu a pomůcek. Dozvíte se, jak si připravit místo na práci a rozvíjet své nápady, jak míchat barvy a poradit si s kompozicí. Nakonec se naučíte napínat hedvábí na rám, přenést předlohu na hedvábí a připravit si šablony pro malbu a tiskové formy pro tisk.



## materiál a pomůcky

Uvedený materiál a pomůcky koupíte v obchodech, které prodávají potřeby pro výtvarníky, kutily nebo v papírnictvích, drogeriích a také prostřednictvím zásilkových obchodů.



### HEDVÁBÍ

Hedvábí je jedinečný přírodní materiál s vynikajícími absorpčními schopnostmi. V létě chladí a v zimě hřeje. Je oblíbeno především pro svou hebkost, lehkost, splývavost a přirozený lesk. Jednotlivé druhy se liší především vazbou vláken, hmotností a také kvalitou. To vše se odráží na celkovém vzhledu hedvábné tkaniny. Hedvábí může mít hladký nebo nerovný povrch a vyšší či nižší průsvitnost. Může být bělené nebo nebělené, bez lesku nebo s mírným až vysokým leskem. Hmotnost hedvábí se vyjadřuje v  $\text{g/m}^2$  nebo číslicí umístěnou za druhem hedvábí, která se rovná počtu nití, z nichž byl utkán jeden milimetr hedvábné tkaniny.

Pro hedvábí s odlišnou hmotností najdete rozmanité využití. Následující dělení považujte za orientační. Po určité zkušenosti sami poznáte, zda je dané hedvábí vhodné pro váš záměr.

Šifon/mušelín 3,5 ( $15 \text{ g/m}^2$ ) je velmi lehké a průsvitné hedvábí. Je vhodné především na šály, šátky, vázačky do vlasů a jiné doplňky oděvů.

Pongé (čti ponžé), krepdešín, krepžoržet 5–6 ( $22 \text{ g/m}^2$ ,  $26 \text{ g/m}^2$ ) je lehké hedvábí vhodné na šály, šátky, vázačky do vlasů a jiné doplňky oděvů. Kromě krepžoržetu můžete toto hedvábí použít také jako cvičný materiál.

Pongé/Habotai, krepdešín, krepžoržet, dupion 8–10 ( $35 \text{ g/m}^2$ ,  $43 \text{ g/m}^2$ ) je středně těžké hedvábí vhodné na šátky, šály, kravaty a motýlky (ne krepžoržet), polštáře a oděvní součásti s nižší průsvitností.

Pongé/Habotai, krepdešín, krepžoržet, dupion, buret, kord, satén, krepšatén 12 ( $52 \text{ g/m}^2$  a s vyšší hmotností) je těžké hedvábí vhodné na oděvy, kravaty a motýlky, polštáře, potahy, závěsy a jiné doplňky do interiéru.

Zpočátku si pro malbu vybírejte především lehké a středně těžké hedvábí s hladkým povrchem jako je pongé (od hmotnosti 8 je tento druh hedvábí označován také habotai), na kterém se barvy dobře rozpíjejí. Dokud nezískáte více zkušeností, vyhýbejte se hedvábí s vyšší gramáží a nerovným povrchem. Nanášení barev je na něm celkově obtížnější a dosáhnout rovnoměrného prosáknutí celou tkaninou není snadné. S hmotností stoupá spotřeba barvy, ale také její intenzita. Pro malbu na středně těžké a těžké hedvábí jsou vhodnější barviva viz str. 18.

Než začnete malovat na hedvábí, se kterým nemáte zkušenost, udělejte si zkoušku na jeho malém kousku. Nejlépe, když použijete techniku, kterou budete malovat.

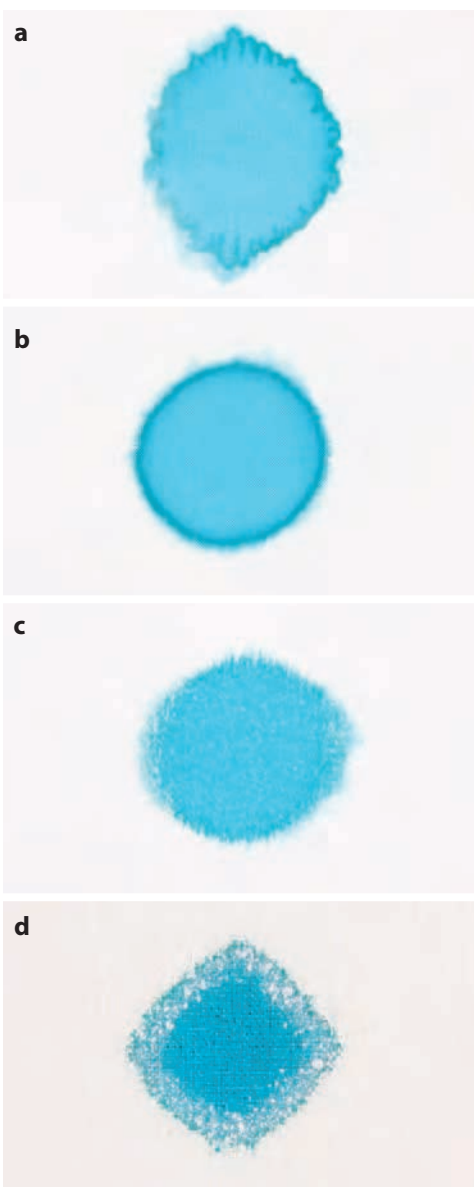
Pro akvarel a práci se zahuštěnou barvou jsou nejvhodnější středně těžké a těžké druhy hedvábí, ale nemusíte se vyhýbat ani hedvábí s nižší gramáží. Pro konturování naopak nejsou vhodné některé těžké druhy hedvábí, u kterých má kontura problém prostoupit tkaninou až na její rub. S ohledem na menší rozpíjení barvy je zde tato technika často i zbytečná.

V obchodech s výtvarnými potřebami koupíte hedvábnou metráž v šíři 90 až 140 cm, ale i ručně lemované šátky, šály a jiné polotovary připravené k malbě. Ruční lemování je opravdu nepříjemná a zdoluhavá činnost, proto se vyplatí pořídit si šátky a šály již začistěné. Vybírat můžete z mnoha velikostí.

Šátky: 45×45 cm, 55×55 cm, 65×65 cm, 90×90 cm, 110×110 cm, 140×140 cm aj. Šály: 130×35 cm, 150×40 cm, 180×45 cm, 180×90 cm aj.

Na hedvábí mohou zůstat zbytky impregnace, které se projevují jako viditelné matné skvrny a ztěžují rovnoměrné probarvení látky. Proto doporučuji hedvábí před malováním vyprat. Před malováním nikdy nepoužívejte aviváž.

Polotovary jako jsou kravaty, motýlky, toaletní taštičky, pouzdra na brýle apod. se nenapínají na rám. K jejich malbě používejte výhradně barvy, které se fixují žehlením.



**1.** Všimněte si, jak hmotnost hedvábí ovlivňuje rozpíjení barev.

**a** pongé 5, **b** habotai 8, **c** satén 12,5, **d** buret 36





## BARVY A BARVIVA

V praxi se častěji setkáváte s výrazy barvy zažehlovací (barvy) a barvy napařovací (barviva), neboť barvy a barviva se liší právě především způsobem fixace. **Všechny texty, které se týkají výhradně barev, jsou v celé knize barevně odlišeny.** V obchodech si můžete vybrat z opravdu bohaté nabídky barev a barviv od různých firem, které jsou určeny přímo pro malbu na hedvábí. Tekuté barvy a tekutá nebo prášková barviva se ředí vodou a nejsou krycí. Prodávají se v mnoha tónech a barevnou paletu můžete obohatit jejich vzájemným mícháním.



Ve vaší výbavě by neměly chybět barvy základní a barva černá. Teoreticky stačí k tomu, abyste z nich namíchali všechny ostatní barvy. V praxi si samozřejmě kupte i jiné barvy podle vlastního uvážení. Z nabízených tónů barev a barviv není vždy snadné vybrat ty základní, neboť u různých výrobců se setkáte s jejich odlišným označením. Jistou paralelu můžete najít u akvarelových barev, kde základním barvám odpovídá označení citrónová žluť, karmínová červeně a ultramarín. Většina



výrobců barev a barviv na hedvábí odpovídajícím způsobem označují základní žlutou jako citrónovou žluť. Základní červená bývá obvykle označena jako magenta. Nejproblematičtější je modrá, proto je výhodné vyzkoušet od jednoho výrobce více modrých barev a mícháním zjistit, zda z nich získáte opravdu čisté a syté tóny.

K zesvětlení barev i barviv se používá voda. Čím více použijete vody, tím světlejší odstín barvy získáte. Bílá barva je barva hedvábí. Zachování bílé plochy dosáhnete tak, že ji při malbě vynecháte nebo ji rezervujete konturou, guttou nebo voskem. Také ji můžete získat zpět vymýváním.

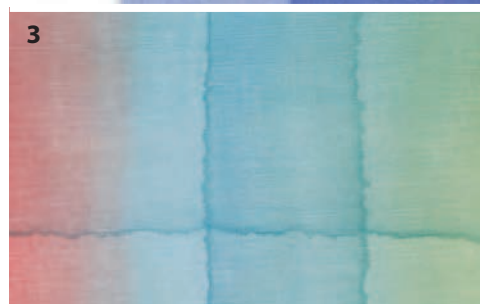
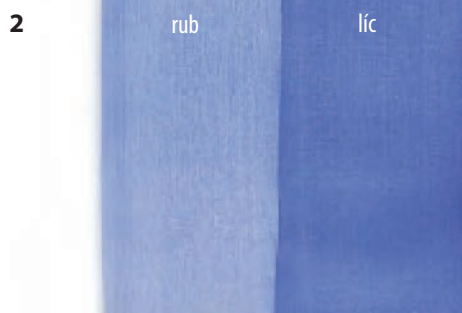
Na hedvábí se barvy a barviva mohou nanášet podle druhu zvolené techniky štětcí, stříkáním nebo v zahuštěné podobě také tiskovými formami.

Intenzita barev a barviv ve skleničce nebo misce neodpovídá vizuálně intenzitě barev nanesených na hedvábí. Z tohoto důvodu je výhodné mít při ruce zkušební kousek hedvábí. U barev počítejte po jejich uschnutí se zesvětlením. U barviv naopak mokrá plocha nejlépe odpovídá konečnému vzhledu po jejich fixaci. Do originálních lahviček s barvou a barvivy nesahejte štětcí a nevracejte do nich nespotebovanou barvu. Tu uchovávejte zvlášť ve sklenicích se šroubovacím uzávěrem.

## BARVY

Jak již bylo uvedeno, barvy a barviva se liší především způsobem fixace. Barvy se fixují velmi jednoduše žehličkou. Nepronikají do vlákna, ale vlákno spíše obalují, což je lehce rozpoznatelné hmatem. Po uschnutí barvy zesvětlají a fixaci se jejich vzhled již nemění. Při malbě na hedvábí větší gramáže se líc a rub tkaniny liší v sytosti barev viz obr. 2. S barvami můžete pracovat ve více vrstvách. Barevné tóny se v jednotlivých vrstvách samozřejmě vzájemně ovlivňují, protože barvy nejsou krycí, ale tvarovou kompozici již změnit nelze viz obr. 3.

Barvy na hedvábí jsou vhodné především pro malbu lehkých módních doplňků, oděvních součástí a k volné malířské tvorbě. Po zažehlení

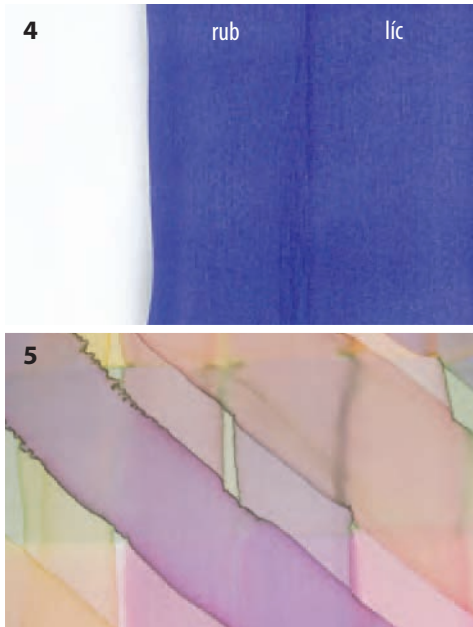


se barvy mohou prát i chemicky čistit. Praním obvykle vyplavíte i přebytečnou barvu, kterou již hedvábí nemohlo pojmout, a tím se odstraní i jeho mírná ztuhlost, kterou můžete na konci práce pozorovat.

Kromě tekutých barev existují i krycí barvy, které mají pastózní konzistenci. Zůstávají na povrchu látky a jsou hmatem dobře rozpoznatelné. Některé druhy jsou určené pro práci na tmavém podkladu. Tyto barvy je možné použít všude tam, kde zahuštěnou tekutou barvu viz str. 85.

## BARVIVA

Barviva se fixují párou a pronikají přímo do vlákna, proto není ovlivněna měkkost a splývavost hedvábí. I těžší materiál je rovnoměrně probarven na rubu i na líci viz obr. 4. Intenzita barviv se v průběhu práce mění. Mokrá barviva jsou velmi intenzivní, po uschnutí se jejich intenzita vytrácí a po fixaci párou se opět vrací v plné síle. Dokud hedvábí nezafixujete, můžete do zaschlé plochy zasahovat a měnit ji barevně i tvarově viz obr. 5.



K dostání jsou také barviva, která se fixují pouhým ponořením do roztoku fixativu a kyselá barviva, která potřebují k fixaci párou kyselého prostředí. To zajistíte přidáním octa do vody. Po ustálení barviv párou nebo fixativem se hedvábní může prát i chemicky čistit.

V obchodech je k dostání řada výrobků od různých firem, proto při jejich fixaci vždy dbejte na doporučení výrobce.

Při rozhodování, zda pracovat s barvami nebo barvivy, zvažte všechny výše uvedené výhody a nevýhody a také to, k čemu pomalované hedvábní bude sloužit. Většina technik a postupů přímo nesouvisí s tím, zda použijete barvu nebo barviva. Domnívám se, že je účelné vyzkoušet si práci s barvami i barvivy a najít pro sebe to neoptimálnější. Obvykle se začíná s barvami zažehlovacími. Jejich fixace je jednoduchá a snadno dostupná.

V kurzech, které vedu, pracují začátečníci také s barvami. S barvivy a se způsobem jejich fixace se seznamují až v kurzech pro pokročilé. Tak mají všichni možnost porovnání a následného výběru.

## DILUANT



Diluant se používá k vytváření pastelových odstínů barev. Při velkém ředění vodou dochází na hedvábní k nerovnoměrnému rozlévání barvy a to prakticky znemožňuje vytvořit souvislou plochu velmi světlých barevných odstínů. Pokud budete barvy ředit vodou s diluantem v poměru 10:1, vytvoříte bez problémů nejen světlé barevné plochy, ale i plochy se světlým odstupňováním barev viz str. 51.

**Zakoupit můžete i diluant pro barvy, které se fixují žehlením, přestože jeho potřeba není tak naléhavá, jako při práci s barvivy.**